

1983-09-01

An Experience in Socio-Dental Research for Dental Students(การ ฝึกปฏิบัติการใช้แบบสอบถามของนิสิตทันตแพทย์ ในวิชาคลินิกทันตกรรมชุมชน คณะ ทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

Pensri Sitthisomwong

Supaporn Kanwanich

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cudj>

Part of the [Dentistry Commons](#)

Recommended Citation

Sitthisomwong, Pensri and Kanwanich, Supaporn (1983) "An Experience in Socio-Dental Research for Dental Students(การฝึกปฏิบัติการใช้แบบสอบถามของนิสิตทันตแพทย์ ในวิชาคลินิกทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)," *Chulalongkorn University Dental Journal*: Vol. 6: Iss. 3, Article 5.

DOI: 10.58837/CHULA.CUDJ.6.3.5

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cudj/vol6/iss3/5>

This Original article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Dental Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

วารสารทันตแพทยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีที่ 6 ฉบับที่ 8 ก.ย.-ธ.ค. 2526

การฝึกปฏิบัติการใช้แบบสอบถามของนิสิตทันตแพทย์ ในวิชาคลินิกทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพ็ญศรี สิทธิสมวงศ์*
สุภาพร กัณฑ์วานิช**

การฝึกปฏิบัติการใช้แบบสอบถาม ของนิสิตทันตแพทย์ในวิชาคลินิก
ทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นการ
ฝึกปฏิบัติครั้งแรก โดยนิสิตฝึกการสัมภาษณ์ จากแบบสอบถามที่สร้างขึ้น คนละ
12-15 ราย สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 1,117 ราย จากนิสิต 6 คณะ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิสิตทำรายงานรวม 12 ฉบับ มีการอภิปรายผลการฝึก
แสดงความคิดเห็น วิจารณ์ เสนอปัญหา และเสนอแนะ นิสิตเห็นประโยชน์ของ
การฝึกปฏิบัติ และสนใจที่จะสร้างแบบสอบถามด้วยตนเอง

บทนำ

การศึกษาถือว่าเป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง
การจัดการศึกษาและการสอนสามารถทำได้

หลายวิธี การสอนเป็นกระบวนการหนึ่งในการ
เลือกเนื้อหาวิชา ให้ผู้เรียนได้เรียน และ/หรือ
ปฏิบัติการโดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งทอด

* รองศาสตราจารย์ ภาควิชาทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** อาจารย์ ภาควิชาทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อหาวิชาให้กับผู้เรียน การปฏิบัติการเช่นนี้ ได้แก่ การมอบหมายงาน การอธิบาย การฝึกฝน การทดสอบ เป็นต้น

การฝึกปฏิบัติวิชาคลินิกทันตกรรมชุมชน เป็นวิธีการหนึ่งที่จะสอนให้นิสิตได้เรียนรู้ปัญหาต่างๆ ในการทำงานกับชุมชน เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิธีแก้ปัญหาต่างๆ วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิชาคลินิกทันตกรรมชุมชนมีหลายข้อ ข้อหนึ่ง คือ การฝึกปฏิบัติการใช้แบบสอบถามในการสำรวจทางสังคมศาสตร์และทางทันตแพทยศาสตร์ และสามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ ซึ่งจะเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ นิสิตจะได้รับความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์และวิจัย เรียนรู้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการปฏิบัติการและการทำงานเป็นกลุ่ม ตลอดจนได้รับประโยชน์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการทำงานในอนาคต

วัตถุประสงค์และวิธีการ

การฝึกปฏิบัติการใช้แบบสอบถาม เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกปฏิบัติงานคลินิกทันตกรรมชุมชน แบบสอบถามที่จะให้นิสิตนำไปฝึกใช้ เป็นแบบสอบถามสำเร็จรูปที่อาจารย์ในภาควิชาเป็นผู้สร้างขึ้น พร้อมทั้งกำหนดเรื่องที่จะทำ

ให้ด้วย นิสิตทุกกลุ่มจะทำเรื่องเดียวกัน และใช้แบบสอบถามเหมือนกันหมด

ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติการใช้แบบสอบถาม มีดังนี้

1. การปฐมนิเทศน์ โดยอาจารย์ของภาค ๖ ประกอบด้วย

1.1 แจกวัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติ

1.2 อธิบายและชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถามที่จะใช้ให้นิสิตได้เข้าใจ วิธีการใช้เพื่อเก็บข้อมูล การรวบรวม และการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการเขียนรายงานเสนอ และการอภิปรายผล

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง นิสิตมีส่วนร่วมในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง นิสิตจะเป็นผู้เลือกเอง โดยเลือกนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะต่างๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยกลุ่มหนึ่งๆ เลือกเพียง 1 คณะ

3. วิธีการฝึกปฏิบัติ นิสิตที่ฝึกปฏิบัติเป็นนิสิตทันตแพทย์ ปีที่ 5 ปีการศึกษา 2523 (พ.ศ. 2523-2524) ที่ได้ขึ้นฝึกปฏิบัติงานในคลินิกทันตกรรมชุมชน โดยมาฝึกปฏิบัติทีละกลุ่มๆ ละประมาณ 6-8 คน มีช่วงเวลาก่อนฝึก 3 สัปดาห์ สำหรับการฝึกงานคลินิกทั้งหมด ดังนั้นนิสิตจึงต้องแบ่งเวลาในการฝึกปฏิบัติการใช้แบบสอบถามเองโดยเฉพาะในการออกเก็บ

ข้อมูล แต่ทางภาควิชาจะเป็นผู้กำหนดเวลา
การเสนอรายงาน และอภิปรายผลที่ได้จาก
แบบสอบถามและที่ได้จากการฝึกปฏิบัติ

ผลการฝึกปฏิบัติ

ผลการฝึกปฏิบัติการใช้แบบสอบถามของ
นิสิตทันตแพทยศาสตร์พบว่า

1. นิสิตปีที่ 5 ทุกคนที่ฝึกปฏิบัติวิชา
คลินิกทันตกรรมชุมชน สามารถใช้แบบสอบถาม
โดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง นิสิตมี
โอกาสสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างคนละ 12-15 ราย
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้มีจำนวน 1,117 คน เป็นชาย 501 คน หญิง 616 คน คิดเป็นร้อยละ 44.85 และ 51.15
ตามลำดับ เป็นนิสิตคณะต่าง ๆ 6 คณะ ใน
จำนวน 14 คณะ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. กลุ่มตัวอย่างแยกตามคณะต่าง ๆ ดังนี้
 - 3.1 คณะแพทยศาสตร์และการ
บัญชี 349 คน
 - 3.2 คณะวิทยาศาสตร์ 322 คน
 - 3.3 คณะครุศาสตร์ 153 คน
 - 3.4 คณะนิเทศศาสตร์ 105 คน
 - 3.5 คณะรัฐศาสตร์ 105 คน
 - 3.6 คณะเศรษฐศาสตร์ 83 คน
4. นิสิตที่ฝึกปฏิบัติการใช้แบบสอบถาม
ทำรายงานเสนอภาควิชา กลุ่มละ 1 ฉบับ เป็น
จำนวนทั้งสิ้น 12 ฉบับ และมีการอภิปรายผล

การฝึกปฏิบัติทุกกลุ่ม โดยนิสิตในกลุ่มจะจัด
ดำเนินการอภิปราย ให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วน
ร่วมในการแสดงความคิดเห็น เสนอวิธีการ
ดำเนินงานผลของการฝึกปฏิบัติ อภิปรายผล
วิจารณ์ผลที่ได้ วิจารณ์แบบสอบถาม ตลอดจน
เสนอปัญหา และข้อเสนอแนะ

จากรายงานของนิสิตพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความประสงค์ต้องการฝึกปฏิบัติการสร้าง
แบบสอบถามด้วยตนเอง เนื่องจากเห็น
ประโยชน์ของการฝึกปฏิบัติครั้งนี้ ภาควิชาได้
ประเมินผลอีกครั้ง โดยการใช้แบบสอบถามให้
นิสิตแสดงความคิดเห็น ในปลายปีการศึกษา
ผลปรากฏเช่นเดียวกัน คือ นิสิตแสดงความ
สนใจที่จะสร้างแบบสอบถามด้วยตนเอง

การอภิปรายผล

การฝึกปฏิบัติการใช้แบบสอบถามเพื่อ
รวบรวมข้อมูลของนิสิตทันตแพทย์ปีที่ 5 ได้เริ่ม
เป็นครั้งแรกของการศึกษาลักษณะทันตแพทย์-
ศาสตร์บัณฑิต ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นความสนใจของ
นิสิตให้ใช้เครื่องมืออีกแบบหนึ่งในการทำวิจัย
นอกเหนือจากการสำรวจสุขภาพในช่องปาก
นิสิตส่วนใหญ่มักจะคุ้นเคยกับการรวบรวมข้อมูล
หรือการหาปัญหาทันตสุขภาพโดยการตรวจ
ช่องปาก หรือทำการทดลองเพื่อวิจัยในห้อง
ปฏิบัติการ ซึ่งวิธีการรวบรวมข้อมูลย่อมแตก-
ต่างกันไป การใช้แบบสอบถามในการสำรวจ

ทำให้นิสิตได้รับประสบการณ์ และความรู้เพิ่มขึ้น จากวิธีการต่างๆ ที่นิสิตเคยใช้อยู่แล้ว และเข้าใจว่าการวิจัยสามารถทำได้หลายรูปแบบ และทุกคนสามารถทำการวิจัยได้

การที่นิสิตแต่ละกลุ่มมีเวลาฝึกปฏิบัติงานคลินิกทันตกรรมชุมชนเพียงกลุ่มละ 3 สัปดาห์ หรือ 15 วัน ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาดูงานทันตกรรมในหน่วยงานต่างๆ การสอนทันตสุขศึกษา การบริการทันตกรรมในโรงเรียน การฝึกการใช้แบบสอบถาม เป็นต้น ดังนั้น เวลาสำหรับการฝึกใช้แบบสอบถามจึงมีไม่มากนักอาจารย์ในภาควิชาฯ จึงสร้างแบบสอบถามและกำหนดเรื่องที่จะทำให้ มิฉะนั้นนิสิตจะไม่สามารถส่งรายงานได้ทันตามกำหนด

การฝึกใช้แบบสอบถามนี้เป็นการเรียนรู้โดยการกระทำหรือที่เรียกว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์⁽¹⁾ การปฏิบัติเช่นนี้มีข้อดีหลายข้อ เช่น เมื่อจบการศึกษาก็สามารถทำงานได้ทันที เพราะได้รับการฝึกฝน ให้ทำสิ่งนั้นโดยตรง⁽²⁾ เช่นเดียวกับความรู้ทางทันตแพทยศาสตร์มีการฝึกปฏิบัติการให้บริการด้านการรักษาโรคในช่องปาก แก่คนไข้ที่มาขอรับบริการบริการที่คณะทันตแพทยศาสตร์ เมื่อนิสิตศึกษาจบก็สามารถปฏิบัติงานได้ทันทีเช่นเดียวกัน

ถึงแม้นิสิตจะไม่ได้เป็นผู้สร้างแบบสอบถาม หรือเลือกเรื่องที่จะทำได้เอง แต่นิสิตก็ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในขั้นตอนต่างๆ ที่จะเตรียมการออกสัมภาษณ์ เช่น การแบ่งภาระหน้าที่การทำงานในกลุ่ม การอภิปรายถึงการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การติดต่อประสานงาน และความร่วมมือตลอดจนรู้จักกำหนดช่วงเวลาการปฏิบัติเพื่อให้เสร็จทันตามกำหนด การแก้ปัญหาในการปฏิบัติ การประยุกต์ใช้ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ผู้ถูกสัมภาษณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ นอกจากนี่ยังรู้จักวิธีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงาน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ต้องการให้นิสิตได้เรียนรู้มีประสบการณ์ อันจะเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยที่นิสิตจะทำต่อไปในอนาคต การฝึกปฏิบัติงานง่าย ๆ เหล่านี้ Frommer⁽³⁾ กล่าวว่าสามารถฝึกได้แม้ในห้องปฏิบัติการ และได้ผลดีในการจูงใจให้นิสิตนักศึกษาสนใจในการทำวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่นิสิตศึกษา เป็นนิสิตคณะต่างๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะมีส่วนช่วยให้นิสิตฝึกปฏิบัติได้ง่ายขึ้นเนื่องจากเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยเดียวกัน อยู่บริเวณเดียวกัน นิสิตจะใช้เวลาไม่มากในการเก็บข้อมูล เพราะระยะเวลาในการฝึกมีจำกัด อย่างไรก็ตาม

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) นิสิตส่วนใหญ่ยังมีความสับสนในวิธีการเลือก ถึงแม้ว่าได้บรรยายไปในห้องแล้วก็ตาม

อีกปัญหาหนึ่งที่พบบ่อยครั้ง กล่าวคือ การจัดการกับข้อมูลที่ได้มา (Management of Data) นิสิตส่วนใหญ่ยังต้องการการอธิบายวิธีการที่จะนำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่างๆ นอกจากเสนอรูปตารางเพียงอย่างเดียวแล้ว บางข้อมูลอาจนำเสนอเป็นกราฟแท่ง (Bar) รูปพาย (Pie) กราฟความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ ในระหว่างการอภิปราย อาจารย์ในภาควิชาฯ ได้ชี้แจงทำให้เกิดความเข้าใจชัดเจนขึ้น

การประเมินผลการฝึกปฏิบัติการใช้แบบสอบถามของนิสิตนี้กระทำโดยอาจารย์ทุกคนในภาควิชา ซึ่งเป็น subjective evaluation โดยดูจากรายงาน การซักถามเพิ่มเติมจากอาจารย์ และการอภิปรายกลุ่มของนิสิตและอาจารย์ นิสิตส่วนใหญ่แสดงความสนใจและตั้งใจที่จะทำการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามต่อไป นิสิตสามารถวิจารณ์ ข้อดีและข้อบกพร่องของแบบสอบถามที่ใช้ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะสำหรับปรับปรุงแก้ไขได้ด้วย นิสิตสามารถส่ง

รายงานทันตามกำหนดพร้อมทั้งสามารถประยุกต์ความรู้ต่างๆ ที่ได้ศึกษามาใช้ในการเขียนรายงาน เช่น สถิติและสังคมศาสตร์ นอกจากนี้ อาจารย์ผู้ควบคุมยังเห็นได้ว่า นิสิตสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างดีและรู้จักแบ่งเวลา ในการฝึกปฏิบัติงานได้ดีด้วย มีนิสิตส่วนน้อยเท่านั้นที่แสดงความสนใจน้อย และไม่ปรารถนาที่จะทำงานวิจัยต่อไป

สรุป

การฝึกปฏิบัติการใช้แบบสอบถาม ของนิสิตทันตแพทย์ในวิชาคลินิกทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นวิธีการหนึ่งที่สอนให้นิสิตเรียนรู้ปัญหาต่างๆ ในการทำงานกับชุมชน นิสิตฝึกโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนิสิต จำนวน 1,117 คน จาก 6 คณะ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีโอกาสสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างคนละ 12-15 ราย ส่งรายงานกลุ่มละ 1 ฉบับ รวม 12 ฉบับ นิสิตมีส่วนร่วมในการดำเนินการอภิปราย วิเคราะห์ผลที่ได้ วิเคราะห์แบบสอบถาม เสนอปัญหาและข้อเสนอแนะ และนิสิตส่วนใหญ่แสดงความสนใจที่จะสร้างแบบสอบถามด้วยตนเอง

เอกสารอ้างอิง

1. ไพฑูรย์ สินลารัตน์ รูปแบบและวิธีการในการสอนระดับอุดมศึกษา กลุ่มอาจารย์ด้านการเรียนการสอน หน่วยพัฒนาคณาจารย์ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2524 หน้า 2-3
2. วิทย์ วิศทเวทย์ การผลิตบัณฑิต กลุ่มอาจารย์ด้านการเรียนการสอน หน่วยพัฒนาคณาจารย์ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2524 หน้า 4
3. Frommer, J. : A Mini-Research Program for Dental Students. J. Dent. Educ. 41 : 90, 1977.

Abstract

Pensri Sitthisomwong, Supaporn Kanwanich : An Experience in Socio-Dental Research for Dental Students. C.U. Dent. J. 6 : 181, 1983

The use of questionnaires as a part of dental students's clinical practice in the Department of Community Dentistry is described. The program was carried out for the first time, on account of familiarity with the method of collecting informations rather than the oral health survey. Groups of 1,117 students from 6 faculties in Chulalongkorn University were interviewed and recorded by the dental students. They worked in team of 12 groups and submitted the reports for group discussion which had been performed by the staffs and each group of the students. Most of the students benefit from the assigned duties and gain the appreciation of the intension to continue their own programs.